

Солоджук Тетяна Василівна

**Методичні рекомендації
до практичних занять, самостійної роботи,
поточного та підсумкового контролю
з курсу «Платіжні системи»
для студентів спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»**

УДК 336.7 (075.8)
ББК 65.26я 7

Рецензенти:

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Мельник Н.Б. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Солоджук Т. В. Методичні рекомендації до практичних занять, самостійної роботи, поточного та підсумкового контролю з курсу «Платіжні системи» для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Т. В. Солоджук – Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника», 2017. – 37 с.

У методичних вказівках подано питання до практичних занять, словник термінів, завдання для самостійної та індивідуальної роботи студентів, список нормативної та навчально-методичної літератури для вивчення дисципліни.

Тематика практичних занять відповідає типовій програмі курсу «Платіжні системи». Призначено для студентів та викладачів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

УДК 336.64 (075.8)
ББК 65.290-2

© Солоджук Т.В., 2017

ЗМІСТ

	ст
Вступ	4
Тематичний план навчальної дисципліни.....	7
Зміст практичних (семінарських) занять.....	8
Завдання для самостійної роботи.....	17
Завдання для індивідуальної роботи.....	23
Програмові вимоги до іспиту з дисципліни.....	25
Основна, нормативна та навчально-методична література.....	27

ВСТУП

Останнім часом у всьому світі розвиток платіжних систем характеризується поступовим звуженням сфери використання готівки та паперових платіжних документів, переходом до нових платіжних інструментів і сучасних технологій платежів. Електронні гроші широко залучаються до обігу і стають важливим інструментом фінансової інфраструктури економічно розвинених країн.

Однією зі складових національної економіки, центральною ланкою фінансово-кредитної системи є платіжна система. Платіжна система будь-якої країни є одним із головних понять в діяльності як національної економіки в цілому, так і в банківській системі, оскільки це є каналом зв'язку у загальній системі товарообігу країни.

Як показує досвід розвинутих країн, раціональна організація платіжної системи сприяє вдосконаленню грошово-кредитних відносин, ефективному функціонуванню фінансової сфери в цілому, забезпеченню ефективного функціонування національного господарства, а також здійсненню міждержавних валютних розрахунків. Це і пояснює підвищення інтересу до проблеми розвитку платіжної системи вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів.

Дисципліна «Платіжні системи» вимагає попереднього засвоєння та вміння використовувати основні концептуальні положення, прийоми й методи таких економічних дисциплін як «Грошово-кредитні системи», «Банківська система», «Фінансовий ринок», «Гроші та кредит», «валютні операції».

Метою викладання навчальної дисципліни “Платіжні системи” є формування знань та професійних компетентностей студентів щодо теоретичних основ та практичних аспектів організації діяльності платіжних систем, платіжних інструментів, особливостей побудови та специфіки функціонування Національних та зарубіжних електронних платіжних систем.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Платіжні системи” є:

- засвоєння теоретичних основ організації платіжних систем: розкриття їх сутності, класифікації;
- розкриття особливостей формування технологічної інфраструктури платіжних систем;
- систем та заходів захисту інформації при здійсненні розрахунків;
- особливостей проведення розрахунків через платіжні системи із

застосуванням різних видів платіжних інструментів;

- визначення основних учасників платіжних систем та їх функції; інфраструктури платіжних систем;

- засвоєння методів і технологічних особливостей реалізації розрахункових операцій в платіжних системах;

- формування системи знань щодо порядку роботи наявних в Україні програм автоматизації банківської діяльності.

- набуття вмінь оцінювати рівень і складність платіжної системи, зважаючи на безпеку платежів;

Предметом вивчення навчальної дисципліни є визначення загальних вимог та механізму функціонування платіжних систем; внутрішньобанківські, міжбанківські та міждержавні платіжні системи; основні механізми і методи розрахунків, що становлять основу функціонування платіжних систем; відносини, що виникають під час здійснення розрахунків між економічними суб'єктами.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- сутність платіжних систем; концепцію функціонування сучасних платіжних систем; функції учасників платіжних систем;

- критерії класифікації та види платіжних систем, їх зміст; сутність систем розрахунків на валовій та чистій основах;

- технологічну інфраструктуру платіжних систем; основні поняття інформаційної безпеки;

- принципи реалізації політики безпеки і механізми захисту інформації;

- сутність системи переказів грошових коштів і цінних паперів Федеральної резервної системи США;

- сутність та механізми розрахунків у платіжних системах США, Великобританії та Швейцарії;

- організацію роботи товариства міжнародних міжбанківських фінансових телекомунікацій SWIFT;

- сутність системи автоматизованих розрахунків TARGET; організацію платежів і методи захисту інформації у мережі Internet;

- принципи організації розрахунків у системах масових електронних платежів; сутність електронних безготівкових розрахунків в Україні;

- сутність, принципи організації і правові основи системи електронних

платежів (СЕП) НБУ; моделі обслуговування кореспондентського рахунку банку в СЕП; основні принципи бухгалтерської моделі СЕП;

- напрямки розвитку платіжної системи України;
- порядок роботи наявних в Україні програм автоматизації банківської діяльності.

Програмними результатами вивчення дисципліни повинно стати:

- уміння аналізувати і прогнозувати шляхи і параметри розвитку економіки та фінансово-кредитної системи.
- уміння оцінювати ефективність використання різних платіжних інструментів для здійснення різних видів розрахунків.
- застосовувати навички презентації результатів власної роботи та практичного матеріалу; нагромадження первинної інформації для реалізації професійних компетенцій щодо проведення розрахунків через платіжні системи.
- вміння проводити оцінку основних тенденцій у роботі внутрішньодержавних та міжнародних платіжних систем.

Метою освітніх програм є формування та розвиток фахових компетентностей у студента. Вони являють собою динамічне поєднання знань, розуміння і здатностей, яким студент володіє в результаті вивчення дисципліни.

В результаті вивчення курсу «Платіжні системи» студент повинен показати:

- здатність вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері міжбанківських розрахунків та міжнародних платежів.
- уміння дотримуватися основних правил, звичаїв та розуміти концепцію функціонування сучасних платіжних систем.
- здатність відтворювати механізми розрахунків через платіжні системи при використанні різних розрахункових інструментів.
- здатність прогнозувати напрямки розвитку платіжної системи України, визначати та зменшувати вплив ризиків, що виникають під час проведення розрахунків через платіжні системи.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ЄКТС.

1.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методичні основи функціонування платіжних систем												
Тема 1. Теоретичні основи організації платіжних систем	16	4	4			8	12	2				10
Тема 2. Технологічна інфраструктура платіжних систем	11	2	2			7	14		2			12
Тема 3. Безпека платіжних систем	12		2			10	13					13
Тема 4. Міжнародні розрахунки: їх види та відмінності	9	4	2			5	14	2	2			10
Разом за змістовим модулем 1	48	8	10			30	53	4	4			45
Змістовий модуль 2. Організація роботи СЕП НБУ та особливості функціонування зарубіжних платіжних систем												
Тема 5. Організація міжбанківських розрахунків через платіжні системи	12	3	2			7	12	2		2		10
Тема 6. Зарубіжні платіжні системи	20	3	2			15	15					13
Разом за змістовим модулем 2	32	6	4			22	27	2	2			23
Усього годин	80	16	14			50		6	6			68
Модуль 2												
ІНДЗ	10					10	10					10
Усього годин	90	16	14			10	50	90	6	6		10

2. ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття є формою навчального заняття, коли викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. За результатами семінарського заняття викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з поточного оцінювання по дисципліні «Платіжні системи» з даної навчальної дисципліни.

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами поставлених задач. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі ситуаційних завдань та задач різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Практичні та семінарські заняття організовуються у рамках двох змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Теоретичні та методичні основи функціонування платіжних систем

Змістовий модуль 2. Організація роботи СЕП НБУ та особливості функціонування зарубіжних платіжних систем.

Тема 1. Теоретичні основи організації платіжних систем

1. Сутність поняття «платіжна система».
2. Основні елементи платіжних систем.
3. Принципи організації платіжних систем.
4. Вимоги до організації та функціонування платіжних систем.
5. Суб'єкти платіжних систем.
6. Види платіжних систем та їх функції.

Контрольні запитання:

1. *Розкрийте сутність поняття «платіжна система».*
2. *Сутність внутрішньодержавної та міжнародної платіжних систем.*
3. *Які нормативно-правові документи регулюють функціонування платіжних систем в Україні?*
4. *Назвіть елементи платіжних систем. Які з них утворюють основу для функціонування платіжних систем?*
5. *Які види платіжних систем виділяють відповідно до Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»?*
6. *Як поділяють платіжні системи залежно від характеру платежів?*
7. *Як класифікують платіжні системи в залежності від типу транзакцій?*
8. *Поділ платіжних систем в залежності від методу розрахунку?*
9. *Що таке системи RTGS?*
10. *Види платіжних систем залежно від форм власності.*
11. *Охарактеризуйте транскордонні платіжні системи.*
12. *Охарактеризуйте офшорні платіжні системи.*
13. *Перелічіть функції платіжних систем. Яка з них є основною?*
14. *Принципи Комітету платіжних і розрахункових систем, покладені в основу побудови платіжних систем: дайте коротку характеристику.*
15. *Назвіть вимоги до побудови платіжних систем.*
16. *Суб'єктами платіжних систем є.....*
17. *Чи може НБУ одночасно бути платіжною організацією і учасником платіжної системи?*
18. *У процесі платежу банківські установи можуть виконувати ролі банку-платника, банку-одержувача, банку-емітента, банку-еквайра. Який перелік*

операцій у рамках платіжних систем здійснюється при виконанні цих ролей банками?

19. Функції центрального банку у діяльності платіжної системи.

Рекомендована література до теми:

1. Закон України « Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 № 2346-III у пот. редакції від 04.06.2017 [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради. – Режим доступу. - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
2. Віднійчук-Вірван Л. А. Платіжні системи Навчальний посібник./ Л.А. Віднійчук-Вірван – 2009. – 190 с.
3. Вовчак О. Д. Платіжні системи [Текст] : навч.посібник / О. Д. Вовчак, Г. Є. Шпаргало, Т. Я.Андрейків. - К. : Знання, 2008. - 341 с
4. Пиріг С.О. Платіжні системи. – Київ: ЦУЛ. – 2008. – 240 с.
5. Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів: Правила Міжнародної торговельної палати // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/988_003
6. Уніфіковані правила по інкасо: Правила Міжнародної торговельної палати // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/988_002
7. Уніфіковані правила за договірними гарантіями: Правила Міжнародної торговельної палати // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/988_005
8. Чайковський Л. І. Платіжні системи : [навч. посібн.] / Л. І. Чайковський. – Тернопіль : Карт-бланш, 2006. – 210 с.

Тема 2. Технологічна інфраструктура платіжних систем

1. Схема проходження інформації платіжною системою, етапи обробки інформації: введення, вхідний переказ, кліринг, процес розрахунку на валовій основі, вихідний переказ, розповсюдження, розрахунок на чистій основі.

2. Засоби обробки даних: комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення, допоміжна інфраструктура.

3. Засоби телекомунікації.

4. Обладнання систем масових платежів: платежі за допомогою термінального обладнання із використанням пластикових карток.

Контрольні запитання:

1. Скільки етапів обробки інформації у платіжних системах, охарактеризуйте їх.
2. Які методи клірингу можуть використовуватися при сортуванні платіжних інструкцій, що надійшли.
3. Що таке протоколи зв'язку у платіжних системах?
4. Назвіть 4 рівні системи обробки даних у платіжних системах?
5. Які технічні компоненти використовуються для реалізації методів введення, перевірки, підтвердження, передачі, сортування, обробки і зберігання даних?
6. Вимоги до програмно-технічного забезпечення платіжних систем.
7. Сучасна система масових електронних платежів вимагає наявності принаймні двох компонентів. Яких?
8. Що таке термінальне обладнання?
9. Що можете розказати про банкомати?

Рекомендована література до теми:

1. Корецька Н. І. Платіжні системи: в схемах і таблицях : навч. посібн. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2015. – 302 с.
2. Чайковський Я. І. Платіжні системи: Навчальний посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 210 с.
3. Пиріг С.О. Аналіз карткового ринку України: перспективи розвитку / С.О. Пиріг // Економічний форум. –2013. – № 3. – С. 190–196.

Тема 3. Безпека платіжних систем

1. Система захисту інформації: сутність і структура.
2. Відповідальність суб'єктів переказу за забезпечення захисту інформації.
3. Типи загроз системі захисту інформації.
4. Криптографічний захист інформації.
5. Заходи захисту інформаційної безпеки.

Контрольні запитання:

1. Що включає в себе захист інформації в платіжних системах?
2. Зовнішня безпека включає в себе ...
3. Що є метою внутрішньої безпеки платіжних систем?
4. Як класифікують загрози в залежності від цілей реалізації?

5. *За принципом впливу на систему загрози бувають двох видів. Яких?*
6. *За характером впливу на систему загрози поділяються на ...*
7. *Заходи протидії загрозам платіжних систем повинні включати наступне...*
8. *Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» визначено відповідальність суб'єктів переказу за захист інформації, що вона в себе включає?*
9. *Яким нормативно-правовим документом регулюється здійснення криптографічного захисту інформації в Україні?*
10. *Що таке криптографічний захист інформації?*
11. *Які заходи захисту інформаційної безпеки Ви знаєте?*
12. *Система криптографічного захисту інформації – це?*
13. *Назвіть які групи криптографічних алгоритмів Ви знаєте?*

Рекомендована література до теми:

1. Корецька Н. І. Платіжні системи: в схемах і таблицях : навч. посібн. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2015. – 302 с.
2. Чайковський Я. І. Платіжні системи: Навчальний посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 210 с.
3. Чернадчук Т. О. Правові засади організації та інформаційної безпеки платіжних систем: окремі питання / Т. О. Чернадчук // Держава та регіони. Сер. : Право. - 2014. - № 1. - С. 66-70.
4. Іщук Г. П. Забезпечення безпеки даних карткових платіжних систем при проведенні платіжних операцій / Г. П. Іщук, А. В. Пелешенко // Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку. - 2014. - № 2. - С. 106-111. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzundiz_2014_2_20
5. Чернадчук Т. О. Правові засади організації та інформаційної безпеки платіжних систем: окремі питання / Т. О. Чернадчук // Держава та регіони. Сер. : Право. - 2014. - № 1. - С. 66-70. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drp_2014_1_15
6. Король О.Г. Аналіз загроз і механізмів забезпечення безпеки інформації в системі електронних платежів комерційного банку України / О.Г.Король // Системи обробки інформації. – 2015. – випуск 9. – С.88 -95.

Тема 4. Міжнародні розрахунки: їх види та відмінності

1. Сутність міжнародних розрахунків.
2. Фактори, що впливають на вибір форми міжнародних розрахунків.

3. Класифікація та основні форми платіжних інструментів, їх сутність та механізм застосування.
4. Платіжні інструменти, що використовуються у платіжних системах:
 - документарний акредитив,
 - документарне та чисте інкасо,
 - банківський переказ,
 - розрахунки по відкритому рахунку,
 - авансові платежі,
 - розрахунки чеками,
 - розрахунки векселями.
5. Види пластикових карток за призначенням, функціональними і технічними характеристиками.

Контрольні запитання:

1. *Розкрийте сутність та функції міжнародних розрахунків.*
2. *Які чинники впливають на комплекс міжнародних розрахунків?*
3. *Яка схема здійснення кредитового переказу?*
4. *Яка схема здійснення кредитового переказу?*
5. *Охарактеризуйте порядок використання акредитиву у платіжних системах.*
6. *Розкрийте сутність та види інкасо.*
7. *Яким чином використовується банківський переказ при здійсненні платежів у платіжних системах?*
8. *Яким чином реалізуються розрахунки по відкритому рахунку?*
9. *Особливості розрахунків чеками?*
10. *Яким чином і для чого використовуються дорожні чеки?*
11. *Які види векселів знаєте?*
12. *Що таке доміциляція векселя?*
13. *Розкрийте схему використання векселя як платіжного інструменту.*
14. *Що таке дебетна та кредитна картки?*

Тема 5. Організація міжбанківських розрахунків через платіжні системи

1. Суть організації міжбанківських розрахунків та їх організація.

2. Система розрахунків на валовій основі.
3. Система розрахунків на чистій основі . Міжбанківський кліринг.
4. Система електронних міжбанківських розрахунків в Україні.
5. Учасники СЕП та принципи її організації.
6. Кількісні та якісні показники роботи системи, фактори, що впливають на ці показники.

Контрольні запитання:

1. *Сутність міжбанківських розрахунків?*
2. *Які функції міжбанківських розрахунків знаєте?*
3. *Як класифікують міжбанківські розрахунки через платіжні системи і залежно від форми власності?*
4. *Залежно від характеру стосунків між учасниками платіжного процесу розрізняють два основних методи здійснення розрахунків. Які?*
5. *Що потрібно банками для того, щоб бути учасниками платіжної системи в Україні?*
6. *За якими ознаками поділяють на групи системи міжбанківських розрахунків?*
7. *Перелічіть основні принципи здійснення міжбанківських розрахунків в Україні.*
8. *В розвинутих країнах світу міжбанківські розрахунки здійснюються на основі трьох моделей. Яких?*
9. *Що таке розрахунки на валовій основі. Яким чином вони відбуваються?*
10. *Які варіанти проведення розрахунків на валовій основі?*
11. *Що таке розрахунки на чистій основі?*
12. *Що таке кліринг? Неттинг?*
13. *Як розраховується нетто-позиція комерційного банку?*
14. *Які відмінності між розрахунками на валовій основі та розрахунками на чистій основі?*
15. *Що таке СЕП НБУ?*
16. *Хто може бути учасниками СЕП НБУ?*
17. *Функції розрахункового банку в СЕП в себе включають наступне?*
18. *Охарактеризуйте структуру СЕП НБУ?*
19. *Яким чином здійснюється мінімізація операційного ризику в СЕП НБУ?*

Рекомендована література до теми:

1. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» № 2346-14 у пот. ред від 04.06.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
2. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті» від 16.08.2006 в ред. від 03.08.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Лист Національного банку України, Генерального департаменту інформаційних технологій та платіжних систем, Департаменту платіжних систем 27.03.2012 № 25-211/694 «Про регламент роботи СЕП» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Постанова Національного банку України від 10.02.2016 № 65 «Про внесення змін до Положення про електронні гроші в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
5. Постанова Національного банку України від 25.01.2016 № 30 «Про Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення об'єктами нагляду (оверсайта) законодавства України з питань діяльності платіжних систем в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
6. Рішення Національного банку України; Правила від 13.07.2017 № 1 «Правила системи електронних платежів Національного банку України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

Тема 6. Зарубіжні платіжні системи

1. Платіжні системи США.
2. Платіжні системи Великобританії.
3. Платіжна система Швейцарії.
4. Товариство міжнародних міжбанківських фінансових телекомунікацій S.W.I.F.T.

Контрольні запитання:

1. *Розкрийте основи функціонування та операції системи переказу грошових коштів Федеральної резервної системи (ФРС) США – Fedwire.*
2. *Система міжбанківських розрахунків США CHIPS, у чому полягає її сутність?*
3. *Яка вартість підключення до системи CHIPS.*
4. *Розкрийте основи функціонування та операції автоматизованої*

системи клірингових розрахунків Великобританії CHAPS.

5. Охарактеризуйте правила роботи системи CHAPS, заходи контролювання міжбанківського ризику, тарифна політика банку Англії.

6. Діяльність платіжної системи Великобританії BACS передбачає...

7. Коротко розкажіть про банківські автоматизовані клірингові послуги BACS.

8. Розкрийте основи функціонування та операції швейцарської міжбанківської клірингової системи SIC.

9. Розкажіть про основи організації, умови членства та використання засобів S.W.I.F.T.

10. Яке призначення міжнародної міжбанківської телекомунікаційної системи SWIFT.

Рекомендована література до теми:

1. *Корецька Н. І. Платіжні системи: в схемах і таблицях : навч. посібн. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2015. – 302 с.*
2. *Чайковський Я. І. Платіжні системи: Навчальний посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 210 с.*

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

В результаті вивчення кожної теми з курсу «платіжні системи» студент повинен володіти відповідною термінологією. Під час проведення практичного заняття студентам подається перелік основних понять до кожної теми. Для визначення даних понять студенти повинні опрацювати нормативно-правову базу та подані до кожної теми джерела літератури.

Перевірка знання професійної термінології у рамках визначеної теми здійснюється під час наступного практичного (семінарського) заняття. Результати усного або письмового опитування студентів на предмет знання основних понять з дисципліни «Платіжні системи» виставляються в журнал як поточні оцінки за п'ятибальною шкалою.

Термінологічний словник до теми 1:

Платіжна система – платіжна організація, учасники платіжної системи та сукупність відносин, що виникають між ними при проведенні переказу коштів. Проведення переказу коштів є обов'язковою функцією, що має виконувати платіжна система.

Внутрішньодержавна платіжна система – платіжна система, в якій платіжна організація є резидентом та яка здійснює свою діяльність і забезпечує проведення переказу коштів виключно в межах України.

Міжнародна платіжна система - платіжна система, в якій платіжна організація може бути як резидентом, так і нерезидентом і яка здійснює свою діяльність на території двох і більше країн та забезпечує проведення переказу коштів у межах цієї платіжної системи, у тому числі з однієї країни в іншу^[1].

Системи валових розрахунків у реальному часі (системи RTGS) здійснюють розрахунок індивідуальних платежів на безперервній основі протягом операційного дня.

Платіжна організація – це юридична особа, що визначає правила роботи платіжної системи, а також виконує інші функції щодо забезпечення діяльності платіжної системи та несе відповідальність згідно із Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» та договорами.

¹ Закон «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 № 2346-III у пот. ред від 04.06.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

Учасниками платіжної системи є члени платіжної системи – юридичні особи, що на підставі договору з платіжною організацією за допомогою цієї платіжної системи надають послуги її користувачам щодо проведення переказу коштів і відповідно до законодавства України мають право надавати такі послуги. До них належать: всі види підприємств, державні структури, громадські організації, населення, банківські і небанківські фінансові установи, центральний банк.

Еквайринг – послуга технологічного, інформаційного обслуговування розрахунків, що здійснюються з використанням електронних платіжних засобів у платіжних системах.

Термінологічний словник до теми 2:

Платіжний термінал – електронний пристрій, призначений для ініціювання переказу з рахунка, у тому числі видачі готівки, отримання довідкової інформації і друкування документа за операцією із застосуванням спеціального платіжного засобу.

Банківський автомат самообслуговування (АТМ – automated teller machine) – програмно-технічний комплекс, що надає можливість держателю спеціального платіжного засобу здійснити самообслуговування за операціями одержання грошей у готівковій формі, внесення їх для зарахування на відповідні рахунки, одержання інформації щодо стану рахунків, а також виконати інші операції згідно з функціональними можливостями цього комплексу.

Термінологічний словник до теми 3:

Криптографічний захист - вид захисту, що реалізується за допомогою перетворень інформації з використанням спеціальних даних (ключових даних) з метою приховування (або відновлення) змісту інформації, підтвердження її справжності, цілісності, авторства тощо.

Засіб криптографічного захисту інформації - програмний, апаратно-програмний, апаратний або інший засіб, призначений для криптографічного захисту інформації.

Криптографічна система (криптосистема) - сукупність засобів криптографічного захисту інформації, необхідної ключової, нормативної, експлуатаційної, а також іншої документації (у тому числі такої, що визначає

заходи безпеки), використання яких забезпечує належний рівень захищеності інформації, що обробляється, зберігається та (або) передається.

Система криптографічного захисту інформації - сукупність органів, підрозділів, груп, діяльність яких спрямована на забезпечення криптографічного захисту інформації, та підприємств, установ і організацій, що розробляють, виробляють, експлуатують та (або) розповсюджують криптосистеми і засоби криптографічного захисту інформації.

Скімінг – різновид карткового шахрайства, при якому для отримання потрібних реквізитів ПК (цифрова інформація, ПІН-код) використовуються спеціальні зчитувальні пристрої (скімери, накладки на клавіатуру, відеокамери) з метою подальшого виготовлення та несанкціонованого використання копії/дублікату ПК.

Фішинг – вид шахрайства, метою якого є виманювання у довірливих або неуважних користувачів мережі персональних даних клієнтів онлайн-аукціонів, сервісів з переказу валюти, інтернет-магазинів.

Фармінг – процедура прихованого спрямування жертви на певну IP-адресу для одержання логінів, паролів.

Претекстинг – застосування заздалегідь розробленого сценарію, щоб спонукати жертву до розголошення інформації чи виконання дій, до яких у звичайних обставинах вона б не вдалася.

SSL – протокол – криптографічний протокол, який передбачає більш безпечний зв'язок.

Термінологічний словник до теми 4

Банківська тратта – переказний вексель, де емітентом (векселедавцем) і платником виступає один і той самий банк.

Вексель – цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити у визначений строк визначену суму грошей власнику векселя.

Дебетовий переказ – переказ, при якому платіжні інструменти рухаються у зворотному щодо грошових коштів напрямку – від отримувача до платника.

Доміциляція векселя – призначення за векселем особливого місця платежу, що відрізняється від місцезнаходження особи, яка зазначена як платник за векселем.

Дорожній (туристичний) чек – стандартний грошовий документ, який виписують у місцевій або іноземній валюті та використовують в поїздках, закордонних подорожах для оплати товарів і отримання в банку готівки.

Кредитовий переказ – переказ, при якому платіжні інструменти рухаються в тому ж напрямку, що й грошові кошти – від платника до отримувача.

Ордерний чек – чек, виписаний на певну особу з обов'язковим застереженням про наказ оплатити.

Перекази в системі SWIFT – інструкції про платіж, які передаються одним банком іншому через комунікаційну систему SWIFT (Товариство всесвітніх міжбанківських фінансових комунікацій).

Переказний вексель – вексель, який містить письмовий наказ однієї особи (юридичної або фізичної) іншій особі сплатити у зазначений строк визначену суму грошей третій особі.

Платіжний інструмент – засіб певної форми на паперовому, електронному чи іншому носії інформації, який використовується для ініціювання переказів.

Постійне доручення банку – доручення, яке виписує клієнт при платежах, які систематично повторюються і сума яких не змінюється.

Простий вексель (соло-вексель) – вексель, який містить зобов'язання векселедавця сплатити у зазначений строк визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю).

Пряме дебетове списання – вимога про списання грошей з рахунку боржника, яку відправляє кредитор із власної ініціативи. *Документарний акредитив* являє собою грошове зобов'язання банку, що виставляється на підставі доручення свого клієнта-імпортера на користь експортера.

Трансферабельні (переказні) акредитиви дають змогу здійснювати платежі не тільки на користь бенефіціара, але і на користь третіх осіб. Він використовується, коли сам бенефіціар не є постачальником товару, а діє як посередник між покупцем і постачальником.

Револьверний акредитив – це зобов'язання з боку банку - емітента відновити акредитив до первісної суми після того, як він був використаний.

Резервний акредитив або акредитив стенд-бай – це заява про гарантію. За допомогою резервних акредитивів можуть бути гарантовані такі платежі та послуги: виплата за векселями, які підлягають оплаті після пред'явлення;

погашення банківських кредитів; оплата товарних поставок; виконання договорів підряду на проведення робіт або надання послуг.

Чисте інкасо означає інкасо фінансових документів, які не супроводжуються комерційними документами.

Документарне інкасо – доручення своєму банку про інкасування певної суми, отриманої від одержувача, проти переказу відвантажувальних документів. Документарне інкасо – це інкасо фінансових документів, які супроводжуються комерційними документами, або інкасо комерційних документів.

Банківський переказ — це розрахункова банківська операція, що проводиться за допомогою направлення телеграфом чи поштою платіжного доручення одного банку іншому. *Банківський переказ* — це розрахункова банківська операція, що проводиться за допомогою направлення телеграфом чи поштою платіжного доручення одного банку іншому. Ремітент – перший векселедержатель переказного векселя, особа, на користь якої виданий переказний вексель.

Чек – розрахунковий документ, що містить письмове доручення власника рахунку (чекодавця) банку-емітенту, в якому відкрито його рахунок, про сплату чекодержателю зазначеної в чеку суми коштів.

Термінологічний словник до теми 5.

Внутрішньобанківська міжфілійна платіжна система (далі - ВМПС) – платіжна система банку, яка забезпечує проведення переказу коштів між його філіями та взаємодію із СЕП для виконання міжбанківського переказу коштів філіями банку, що працює за моделлю обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку;

Кореспондентський рахунок (correspondent account) – рахунок, відкритий конкретному банку в центральному банку або в іншому банку. Призначений для відображення розрахунків, які здійснює один банк за дорученням і за рахунок іншого банку на підставі укладеної між ними кореспондентської угоди (договору).

Неттинг – розрахунок нетто-позицій за зустрічними платежами згідно сум, які відображені в розрахункових документах двох або більше учасників розрахунків на нетто-основі, відповідно до порядку проведення розрахунків.

Кліринг – це процес передачі, звірки і, в деяких випадках, підтвердження платежів перед розрахунком, яке, можливо, включає взаємний залік платежів і визначення кінцевого розрахункового сальдо (нетто-позицій).

Нетто-позиція – вирахована на визначений момент часу різниця між сумою, відображеною в розрахункових документах учасників розрахунків на зарахування грошових коштів з рахунків учасників розрахунків, і сумою, відображеною в розрахункових документах на списання грошових коштів з рахунку даного учасника для зарахування на рахунки учасників розрахунків. Позитивна різниця є кредитовою нетто-позицією, від’ємна – дебетовою.

Система електронних платежів Національного банку України (СЕП) є державною банківською платіжною системою, яка створена з метою проведення міжбанківського переказу коштів в Україні в національній валюті через кореспондентські рахунки банків-резидентів та рахунки інших установ - учасників СЕП, відкриті в Національному банку України. *СЕП складається з:* платіжної організації, центру оброблення СЕП (далі - ЦОСЕП) – ці функції виконує рахункова палата НБУ; розрахункового банку – цю функцію виконує Операційний департамент НБУ; учасників СЕП.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Індивідуальна контрольна робота (ІКР) з даного курсу є підсумковим завданням, яке спрямоване на вдосконалення навичок самостійної роботи із закріпленням тих знань, які були отримані під час його викладання.

Завдання ІКР студенти отримують на початку семестру, в якому вивчають предмет «Платіжні системи» (для студентів з.ф.н. – під час першого міжсесійного заїзду).

Індивідуальна робота виконується кожним студентом окремо. Найбільш складні теми можуть бути розроблені творчим колективом, але з обов'язковим виділенням частки кожного виконавця.

Робота не обмежена в обсязі, але в цілому вона має бути викладена на 5 – 10 сторінках з написанням змісту та обов'язково списку використаної літератури з посиланнями на неї за текстом.

Мета роботи формулюється у вигляді очікуваних результатів, які являють собою внесок у практику теми, що розглядається.

Індивідуальна робота має бути представлена на перевірку за тиждень до закінчення семестру (для студентів заочної форми навчання – у перший день останнього заїзду в семестрі) та захищена.

Оцінювання роботи виконується за бальною системою. Виконання цієї роботи є обов'язковим елементом навчального процесу.

Зміст індивідуальної роботи		Форма контролю
1.	Міжнародні карткові платіжні системи	Аналітична доповідь
2.	Використання електронних платіжних систем в інтернет-торгівлі	Аналітична доповідь
3.	Розвиток електронних платіжних систем	Аналітична доповідь
4.	Платіжні системи, які функціонують в Україні	Аналітична доповідь
5.	Стратегія розвитку платіжних систем в Україні	Аналітична доповідь
6.	Порівняльний аналіз платіжних систем Visa vs Master Card	Аналітична доповідь
7.	Особливості функціонування та перспективи розвитку СЕП НБУ	Аналітична доповідь

8.	Використання криптографічних шифрів для безпеки платіжних систем	Аналітична доповідь
9.	Особливості обслуговування банкоматів в Україні	Аналітична доповідь
10.	Механізм реалізації оверсайту платіжних систем в Україні	Аналітична доповідь
11.	Електронна платіжна система «PayPal»	Аналітична доповідь
12.	Електронна платіжна система «WebMoneyTransfer»	Аналітична доповідь
13.	Електронна платіжна система «e-gold»	Аналітична доповідь
14.	Вплив ризиків на функціонування платіжних систем	Аналітична доповідь
15.	Характеристика внутрішньобанківської платіжної системи "Аваль-Експрес"	Аналітична доповідь
16.	Характеристика системи інтернет-банкінгу «Privat24»	Аналітична доповідь

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Сутність платіжних систем та нормативно-правове забезпечення їх функціонування.
2. Елементи платіжних систем.
3. Класифікація платіжних систем в залежності від характеру платежів.
4. Види платіжних систем залежно від типу транзакцій та форми власності.
5. Види платіжних систем залежно від методів розрахунку.
6. Функції платіжних систем.
7. Принципи побудови платіжних систем та вимоги до їх організації.
8. Суб'єкти платіжних систем та їх основні функції.
9. Функції центрального банку в організації платіжних систем.
10. Схема проходження інформації платіжною системою, етапи обробки інформації: введення, вхідний переказ, кліринг, процес розрахунку на валовій основі, вихідний переказ, розповсюдження, розрахунок на чистій основі.
11. Рівні системи обробки даних у платіжних системах.
12. Засоби обробки даних: комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення, допоміжна інфраструктура.
13. Засоби телекомунікації.
14. Обладнання систем масових платежів: платежі за допомогою термінального обладнання із використанням пластикових карток.
15. Сутність та мета інформаційної безпеки.
16. Етапи створення надійної системи захисту безпеки платіжних систем.
17. Заходи протидії можливим загрозам безпеці платіжних систем.
18. Відповідальність суб'єктів переказу за забезпечення захисту інформації.
19. Типи загроз системі захисту інформації.
20. Криптографічний захист інформації.
21. Заходи захисту інформаційної безпеки.
22. Сутність міжнародних розрахунків.
23. Фактори, що впливають на вибір форми міжнародних розрахунків.
24. Класифікація та основні форми платіжних інструментів, їх сутність та механізм застосування.
25. Платіжні інструменти, що використовуються у платіжних системах:
26. Документарний акредитив як платіжний інструмент.
27. Використання чистого і документарного інкасо у платіжних системах.
28. Банківський переказ як інструмент міжбанківських розрахунків через

платіжні системи.

29. Використання розрахунків по відкритому рахунку для переказу коштів через платіжні системи.

30. Авансові платежі: сутність та особливості здійснення.

31. Порядок розрахунків чеками.

32. Особливості використання дорожніх (туристичних) чеків.

33. Застосування векселя як платіжного інструменту.

34. Види пластикових карток за призначенням, функціональними і технічними характеристиками.

35. Методи захисту платіжних карток.

36. Види шахрайств із платіжними картками.

37. Суть організації міжбанківських розрахунків та їх організація.

38. Система розрахунків на валовій основі.

39. Система розрахунків на чистій основі . Міжбанківський кліринг.

40. Система електронних міжбанківських розрахунків в Україні.

41. Учасники СЕП та принципи її організації.

42. Кількісні та якісні показники роботи системи, фактори, що впливають на ці показники.

43. Функції платіжної організації та розрахункового банку в СЕП НБУ.

44. Структуру СЕП НБУ.

45. Мінімізація операційного ризику в СЕП НБУ.

46. Основи функціонування та операції системи переказу грошових коштів Федеральної резервної системи (ФРС) США – Fedwire.

47. Система міжбанківських розрахунків США CHIPS.

48. Основи функціонування та операції автоматизованої системи клірингових розрахунків Великобританії CHAPS.

49. Діяльність платіжної системи Великобританії BACS. Банківські автоматизовані клірингові послуги BACS.

50. Основи функціонування та операції швейцарської міжбанківської клірингової системи SIC.

51. Основи організації, умови членства та використання засобів S.W.I.F.T.

52. Призначення та організаційна структура міжнародної міжбанківської телекомунікаційної системи SWIFT.

ОСНОВНА, НОРМАТИВНА ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правова база:

1. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» № 2346-14 у пот. ред від 04.06.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
2. Постанова Національного банку України; Програма від 18.06.2015 № 391 «Про затвердження Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
3. Роз'яснення Національного банку України від 10.11.2014 «Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні "віртуальної валюти/криптовалюти" Bitcoin» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
4. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті» від 16.08.2006 в ред. від 03.08.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
5. Лист Національного банку України, Генерального департаменту інформаційних технологій та платіжних систем, Департаменту платіжних систем 27.03.2012 № 25-211/694 «Про регламент роботи СЕП» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
6. Постанова Національного банку України від 10.02.2016 № 65 «Про внесення змін до Положення про електронні гроші в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
7. Постанова Національного банку України від 25.01.2016 № 30 «Про Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення об'єктами нагляду (оверсайта) законодавства України з питань діяльності платіжних систем в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
8. Рішення Національного банку України; Правила від 13.07.2017 № 1 «Правила системи електронних платежів Національного банку України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
9. Положення про нагляд (оверсайт) платіжних систем та систем розрахунків в Україні : Постанова Правління НБУ від 28.11.2014 р. № 755

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/v0755500-14/page>.

10. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків в національній та іноземній валютах» №492, затверджена 12.11.2003 р. в пот. ред. 31.10.17 [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>

11. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про відкриття та функціонування в уповноважених банках України рахунків банків-кореспондентів в іноземній валюті та в гривнях» №118, затверджена 26.03.98 в пот. ред. від 12.06.2017 р. [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-98>

12. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про порядок видачі індивідуальних ліцензій на переказування іноземної валюти за межі України для оплати банківських металів та проведення окремих валютних операцій», № 266 від 17.06.2004 р. в пот. ред. від 13.10.2017 [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0897-04>

13. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей на рахунках за межами України» № 485 від 14.10.2004 р. в пот. ред від 13.10.2017 р. [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1413-04>

14. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про порядок отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів і надання резидентами позик в іноземній валюті нерезидентам» №270 від 17.06.2004 р. в пот. ред. від 13.10.2017 р. [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0885-04>

Підручники, навчальні посібники:

15. Корецька Н. І. Платіжні системи: в схемах і таблицях : навч. посібн.

– Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2015. – 302 с.

16. Чайковський Я. І. Платіжні системи: Навчальний посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 210 с.

17. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : Підручник / С. Я. Боринець. – К. : Знання, 2004. – 409 с.

18. Васенко В. К. Валютно-фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібн. / В. К. Васенко. – К. : Знання - Прес, 2004. – 215 с.

19. Віднійчук-Вірван Л. А. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навч. посібн. для студ. вищ. закладів освіти / Л. А. Віднійчук-Вірван. – Львів : Магнолія, 2007. – 211 с.

20. Губарева І. О. Міжнародні розрахунки і валютні операції : конспект лекцій / І. О. Губарева, Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2006. – 126 с.

21. Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19.02.1993 № 15-93, в пот. ред. від від 27.09.2014 [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/15-93>

Додаткова література:

22. Kokkola T. The payment system. Payments, securities and derivatives, and the role of the Eurosystem / Editor Tom Kokkola. – ECB, 2010. – 369 p.

23. Балакіна Ю. Оверсайт платіжних систем: сутність і напрями впровадження в Україні / Ю. Балакіна // Вісник НБУ. – 2014. – № 7. – С. 44–50.

24. Central bank oversight of payment and settlement systems / Committee on Payment and Settlement Systems. – 2005. May – 61 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bis.org/publ/cpss68.pdf>.

25. Principles for financial market infrastructures / The Committee on Payment and Settlement Systems and Technical Committee of the International Organization of Securities Commissions. – 2012. April – 182 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/cpss101a.pdf>.

26. Махаєва О. Основні інфраструктури сучасного фінансового ринку та міжнародні стандарти їх оверсайта / О. Махаєва // Вісник НБУ. – 2013. – № 7. – С. 18–24.

27. Балакіна Ю. Імплементация міжнародних стандартів у законодавство України щодо нагляду (оверсайта) платіжних систем та систем розрахунків / Ю.

Балакіна // Вісник НБУ. – 2013. – № 12. – С. 35–41.

28. Науменкова С. Регулирование денежного обращения на основе использования методов и инструментов денежно-кредитной политики / С. Науменкова, С. Мищенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». – 2013. – Вип. 6(147). – С. 66–71.

29. Махаєва О. Оверсайт як функція центрального банку та концепція його введення в Україні / О. Махаєва // Вісник НБУ. – 2011. – № 4. – С. 18–22.

30. Вишивана Б. М. Оверсайт платіжно-розрахункових систем: теоретичні аспекти та механізм реалізації в Україні / Б. М. Вишивана, О. М. Терешко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2015. - Вип. 11. - С. 216-222.

31. Чернадчук Т. О. Правові засади організації та інформаційної безпеки платіжних систем: окремі питання / Т. О. Чернадчук // Держава та регіони. Сер. : Право. - 2014. - № 1. - С. 66-70.

32. Пиріг С.О. Аналіз карткового ринку України: перспективи розвитку / С.О. Пиріг // Економічний форум. –2013. – № 3. – С. 190–196.

33. Кравчук В. Ринок карткових платежів України: Міжнародний досвід та національне регулювання. Аналітичний звіт / В. Кравчук, О. Прем'єрова. – К. : АДЕ Ф-Україна, 2012. – 60 с.

34. Гартінгер Р.О. Ринок банківських платіжних карток як засіб розвитку безготівкових розрахунків / Р.О. Гартінгер // WSPÓŁPRACA EUROPEJSKA NR 2(2) 2015 / EUROPEAN COOPERATION Vol. 2(2) 2015. – С. 77–88.

35. Степаник А. Оцінювання ринку банківських платіжних карток в Україні та перспективи його розвитку / А. Степаник // Ринок цінних паперів України. – 2014. – №№ 11–12. – С. 75–89.

36. Корецька Н.І. Суть ринку платіжних послуг та основні його ознаки / Н.І. Корецька, Д.В. Збирун [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/3_ANR_2015/Economics/1_186208.doc.htm.

37. Загальні показники розвитку ринку платіжних карток в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219.

38. Погореленко Н. П. Сучасний стан та перспективи розвитку платіжної системи України / Н. П. Погореленко, К. С. Тертична // Молодий вчений. - 2015. - № 1(2). - С. 41-44.

39. Волохата В.Є. Функціонування платіжних систем України на

сучасному етапі їх розвитку / Волохата В.Є., Чубенко А.А. // Матеріали журналу «Молодий вчений». – 2014 – № 7(10). – С. 63-67.

40. Калмикова О. М. Функціонування платіжної системи України та стратегія її розвитку / О. М. Калмикова, Р. П. Лісна // Молодий вчений. - 2015. - № 1(1). - С. 100-103.

41. Плісак Т.О. Ринок платіжних карток: сутність, властивості, показники розвитку / Т.О. Плісак, Л.О. Нетребчук // Вісник Мукачівського державного університету. – 2016. – Випуск 4. – С. 312 – 318.

42. Оверсайт та інші форми регулювання платіжних систем: світовий досвід та як його застосовувати в Україні : Аналітичний звіт Української міжбанківської асоціації членів платіжних систем ЄМА [Електронний ресурс]. – 2014 – Режим доступу: https://ema.com.ua/wp-content/report_ema_12_2014.pdf

43. Іщук Г. П. Забезпечення безпеки даних карткових платіжних систем при проведенні платіжних операцій / Г. П. Іщук, А. В. Пелешенко // Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку. - 2014. - № 2. - С. 106-111. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzundiz_2014_2_20

44. Чернадчук Т. О. Правові засади організації та інформаційної безпеки платіжних систем: окремі питання / Т. О. Чернадчук // Держава та регіони. Сер. : Право. - 2014. - № 1. - С. 66-70. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/2014_1_15

Додаток А

Платіжні системи, платіжними організаціями яких є банки [2]

№ з/п	Найменування платіжної системи	Найменування платіжної організації	№ свідоцтва	Дата видачі свідоцтва	Вид платіжної системи	Ознака платіжної системи
1	"Welsend"	АБ "Укргазбанк"	18	04.02.2013	система переказу коштів	міжнародна
2	"СОФТ"	ПАТ "УКРСОЦБАНК"	7	26.08.2009	система переказу коштів	внутрішньодержавна
3	"PrivatMoney"	ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"	10	19.07.2010	система переказу коштів	міжнародна
4	"FLASHPAY" і [1]	ПУБЛІЧНЕ АТ "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	19; 19/1; 19/2; 19/3.	14.08.2014; 20.05.2015; 31.07.2015; 03.01.2017	система переказу коштів	внутрішньодержавна
5	"The Money"	ПАТ "КБ "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	20	06.10.2014	система переказу коштів	внутрішньодержавна
6	"Система термінових переказів "Швидка копійка"	АТ "Ощадбанк"	25	15.07.2015	система переказу коштів	внутрішньодержавна
7	"TELEGRAF"	ПАТКБ "ПРАВЕКС-БАНК"	26 26/1	02.12.2015 24.01.2017	система переказу коштів	міжнародна
8	"IBOX MONEY TRANSFER"	ПАТ "Айбокс Банк"	29/1	04.08.2016	система переказу коштів	міжнародна
9	"AVERS №1"	ПАТ "Кредит Оптима Банк"	33	23.03.2017	система переказу коштів	міжнародна

² [Внутрішньодержавні платіжні системи та міжнародні платіжні системи, платіжними організаціями яких є резиденти](https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=7746551) [Електронний ресурс]. – Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=7746551

Додаток Б

Платіжні системи, платіжними організаціями яких є небанківські установи

№ з/п	Найменування платіжної системи	Найменування платіжної організації	№ свідоцтва (дозволу)	Дата видачі свідоцтва (дозволу)	Вид платіжної системи	Ознака платіжної системи
1	"Поштовий переказ"ii[2]	ПАТ "Укрпошта"	3; 3/1; 3/2; 3/3; 34	29.12.2009; 11.01.2011; 19.03.2013; 18.12.2014; 13.04.2017	система переказу коштів	внутрішньодержавна
2	"ІнтерПейСервіс" ^[2]	ПАТ "Запоріжжв'язоксервіс"	4; 35	11.08.2010; 15.06.2017	система переказу коштів	внутрішньодержавна
3	"Фінансовий світ" ^[1]	ТОВ "Українська платіжна система"	2	16.07.2009	система переказу коштів	внутрішньодержавна
4	"Розрахункова Фондова Система"	ПАТ "ФК "СУЧАСНІ КРЕДИТНІ ТЕХНОЛОГІЇ"	25-213/2763-21412; 68-116/205-1355	17.11.2009 07.02.2012	система розрахунків за угодами щодо цінних паперів	внутрішньодержавна
5	"ГлобалМані"	ТОВ "ГЛОБАЛМАНІ"	5; 5/2; 5/3; 5/4 5/5 5/6 5/7	14.09.2010; 08.09.2011; 02.04.2013; 29.07.2013; 23.06.2016; 23.09.2016 31.07.2017	система переказу коштів	міжнародна
6	"TUME"	ТОВ "ФК "ОМП-2013"	21; 21/1; 21/2	13.10.2014; 02.07.2016; 22.02.2017	система переказу коштів	міжнародна
7	"WebMoney.UA"	ДП "ФК" "ЕлМІ"	22; 22/1; 22/2; 22/3	20.01.2015; 21.05.2015; 16.06.2016; 26.04.2017	система розрахунків	внутрішньодержавна
8	"УКРКАРТ"	АТ "УКРКАРТ"	23	20.03.2015	карткова платіжна система	внутрішньодержавна
9	"MOSST Payments"	ТОВ "ФК "ВАП - КАПІТАЛ"	24; 24/1	16.06.2015 09/03/2017	система переказу коштів	внутрішньодержавна
10	"FORPOST"	ТОВ "ПОСТ ФІНАНС"	27; 27/1	04.12.2015; 03.01.2017.	система переказу коштів	внутрішньодержавна
11	"PAYPONG"	ТОВ "ЄВРОПЕЙ"	28	09.03.2016	система	внутрішньодержавна

		СЬКА ПЛАТІЖНА СИСТЕМА"			переказу коштів	ержавна
12	"ЕЛЕКТРУМ"	ТОВ "ЕЛЕКТРУМ ПЕЙМЕНТ СІСТЕМ"	30 30/1	07.11.2016 10.05.2017	система переказу коштів	внутрішньод ержавна
13	" ЛЕО "	ТОВ "ФК ЛЕОГЕЙМІНГ ПЕЙ"	31	03.01.2017	система переказу коштів	внутрішньод ержавна
14	"Платисервіс "	ТОВ "ПЛАТИСЕРВІ С"	32	24.01.2017	система переказу коштів	внутрішньод ержавна
15	"City 24"	ТОВ "ФІНАНСОВА КОМПАНІЯ "ФЕНІКС"	36	02.08.2017	система переказу коштів	внутрішньод ержавна

Додаток В

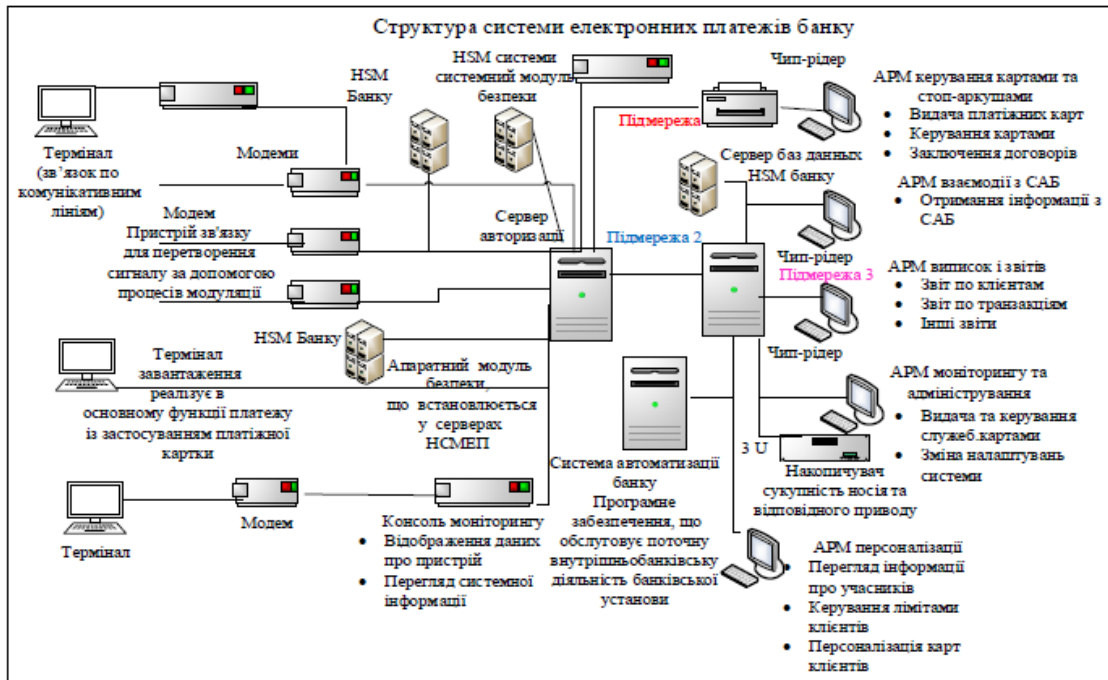

Рис. 1. Структурна схема електронних платежів

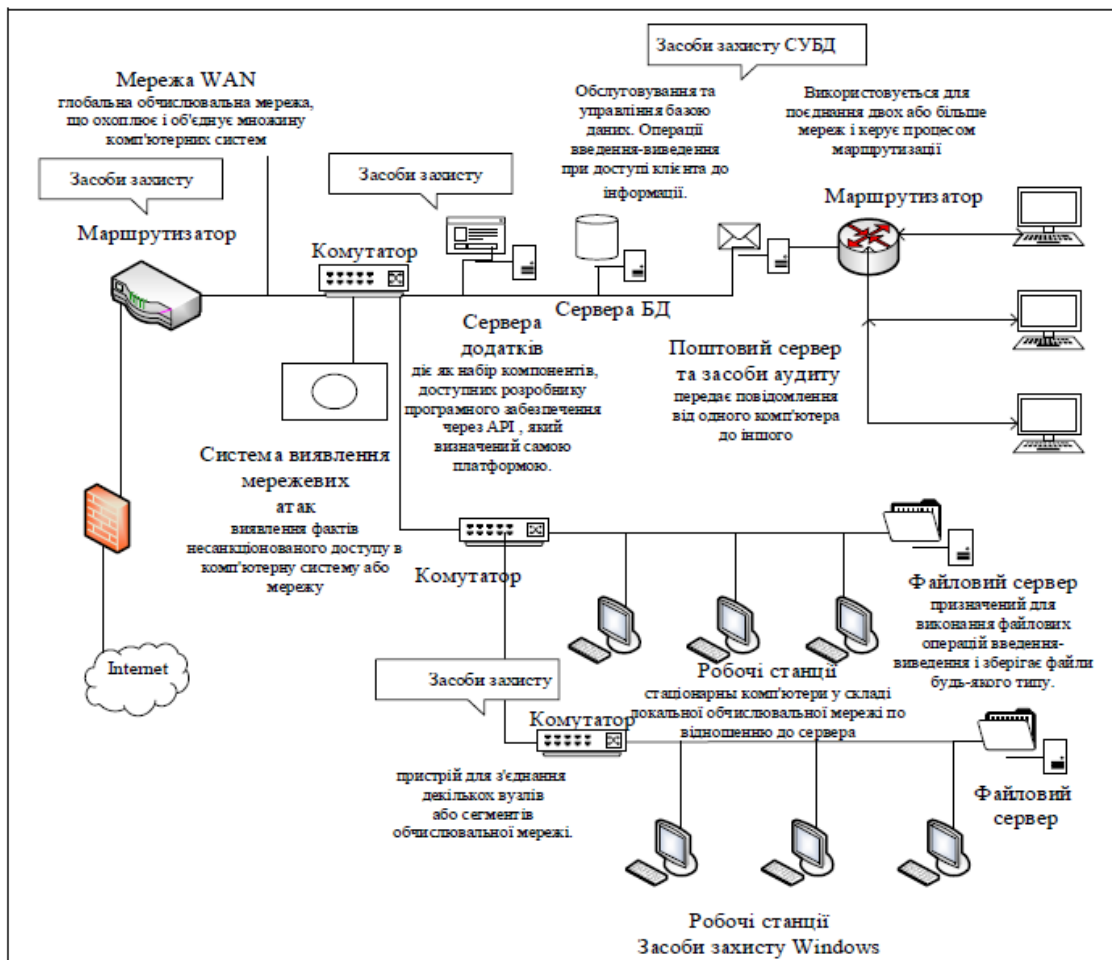

Рис. 2. Структурна схема підсистеми захисту інформації в СЕП

Додаток Г

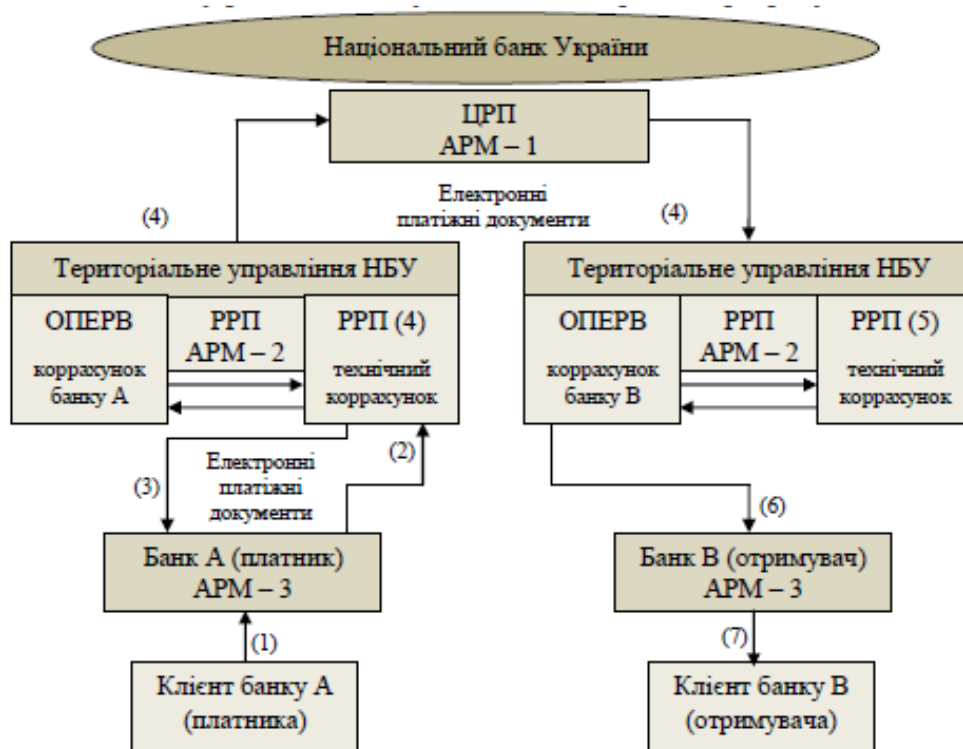

Рис. 3. Схема функціонування СЕП НБУ

1 – на початку робочого дня регіональна розрахункова палата (РРП) отримує від операційного відділу (ОПЕРВ) управління НБУ інформацію про стан коррахунку банку (або філії) і передає цю інформацію комерційному банку (філії) каналами електронного зв'язку (витяг з коррахунку);

2 – банк приймає грошово-розрахункові документи від своїх клієнтів, в яких міститься доручення на перерахування грошових коштів з їх рахунків на адресу отримувача у формі паперових документів або через комп'ютерну систему клієнт-банк. За цими розрахунковими документами із застосуванням програми «Операційний день банку» оформляються пакети електронних розрахункових документів;

3 – банк А здійснює передачу файлів електронних розрахункових документів у територіальну розрахункову палату; після отримання підтвердження від РРП у банку А операція відображається за бухгалтерськими рахунками;

4 – РРП здійснює обробку, відображає по технічному коррахунку електронних розрахункових документів у порядку черговості їх надходження і здійснює передачу в РРП, яка обслуговує банк отримувача грошових коштів;

5 – РРП відображає отримані електронні розрахункові документи по технічному коррахунку банку-отримувача після підтвердження від банку В; по каналах зв'язку передає документи банку-отримувачу В;

6 – у банку-отримувачі В електронні розрахункові документи оформляються для кожного клієнта у формі паперового документа, який іменується «Реєстр електронних розрахункових документів» та посвідчується підписом, штампом банку і видається клієнту як додаток до витягу з рахунку. Реєстр використовується як підтвердження зарахування грошей на рахунок клієнта. Банк-отримувач В зобов'язаний здійснювати обробку електронних документів у день їх надходження від РРП та в порядку їх надходження незалежно від змісту
